

Oponentní posudek bakalářské práce

Anna Brabcová: Vliv pražské stavební huti Benedikta Rieda na raně renesanční portály ve středních Čechách

Práce Anny Brabcové je věnována pozoruhodnému tématu raně renesančních portálů, které jsou v literatuře tradičně spojovány s působením a vlivem hradní huti Benedikta Rieda. V obecném úvodu je nejprve nastíněna situace v pohusitských Čechách s důrazem na roli panovnické reprezentace a jejích východisek. Následně je popsána přestavba Pražského hradu a osobnost jejích hlavního tvůrce Benedikta Rieda. Vlastní téma práce – tedy portály – je uvozeno obecným úvodem a charakteristikou Riedovských portálů na Hradě a v Praze. V souvislosti s jejich tvaroslovím jsou rozebírány portály v Pardubicích, Nymburce, Chrudimi a v Čáslavi. Syntetický závěr práce neobsahuje.

Téma riedovské architektury na rozhraní středověku a novověku patří bezesporu mezi nejpůsobivější otázky dějin architektury v Čechách. Vymezení práce, sledující její dozvuky v nejbližším regionu, je velmi záslužné, neboť přes větší či menší posun od jazyka hranic realizací se jedná o neranější příklady dialogu nových tendencí se silnou domácí tradicí.

Práce tohoto typu musí být vždy založena na dvou rovnocenných pilířích: precizní analýze literatury, se kterou se badatel musí vyrovnat, a podrobná analýza (a dokumentace) jednotlivých příkladů, které tvoří jádro práce. Jen tak je možno dojít k přesvědčivému syntetickému závěru, který je logickým vyvrcholením každé práce.

Seznam použité literatury i rozsáhlý poznámkový aparát naznačují, že autorka práce se snažila s rozsáhlou literaturou vyrovnat, přičemž v případě jednotlivých portálů se záslužně pokusila dohledat i stavebně-historické průzkumy či restaurátorské zprávy. Problematictější je výběr literatury uměleckohistorické. V seznamu literatury zcela chybí jak poslední zásadní syntéza Jagellonské architektury (Jiří Kuthan, Královské dílo za Jiřího z Poděbrad a dynastie Jagellonců, Praha 2010), tak zcela zásadní jediná souborná monografie Benedikta Rieda z pera Götze Fehra (Benedikt Ried, Ein deutscher Baumeister zwischen Gotik und Renaissance, München 1961). V seznamu literatury je sice uvedena práce Evy Šamánkové Architektura české renesance (1961), avšak v textu na ni není jediný odkaz a je tak zřejmé, že tato základní syntéza (která mimochodem téma poriedovských portálů vlastně otevřela) se v textu bakalářské práce nijak neodrazila.

Jestliže opomenutí některých – byť důležitých – prací lze označit za dílčí nedostatek, předvedenou práci s odbornou literaturou považuji za problém mnohem závažnější. Při porovnání mnoha vět či dokonce odstavců s jejich citovanými zdroji vychází velmi často najevo, že se nejednalo o kritickou reflexi nebo využití důležitých údajů, ale o téměř doslovný přepis, který byl jen mírně upraven náhradou či vložením několika slov. Přebírání sousloví je ještě vcelku pochopitelné, jedná-li se dle autorky o výstižný výraz. I v takovém případě je však třeba citát uvodit uvozovkami a případně i vysvětlit, proč je právě tento termín konkrétního autora použit. Naprosto nevědecké je však přebírání celých odstavců, jež se týká například úvodních kapitol věnovaných portálům:

Bakalářská práce, s. 30: „*Husitské války násilně přerušily vývoj, do kterého se pražská architektura dostala v druhé půlce 14. století. Následná umělecká stagnace pak na dlouhou dobu zamezila rozvoji velkolepého odkazu doby karlovské a václavské, čímž lze vysvětlit i to, že z celé druhé a třetí čtvrtiny 15. století neznáme portál, v němž by se projevovala větší umělecká invence srovnatelná s náročností předhusitské doby.*“

E. Poche, Pražské portály, s.7-8: „Války husitské přerušily příznivý vývoj, do něhož se dostala pražská architektura v druhé půli 14. století. Umělecká stagnace po nich pak zamezila na dlouhý čas rozvinování velkolepého odkazu doby Karlovské a Václavské. Tím lze vysvětlit i to, že z celé druhé a třetí čtvrti 15. století neznáme portálu, v němž by se nějak projevovala tradice umělecké náročnosti doby předhusitské.“

(odstavec byl tedy částečně přeformulován, aby podobnost nebyla tolik patrná; neméně závažné je, že v tomto případě je poznámkou se zdrojem opatřena jen první věta textu práce)

Bakalářská práce, s.32: *V 90. letech 15. století, o půl století dříve než se u nás renesance stala obecným slohovým výrazem, uvádí vedoucí architekt pozdní gotiky v Čechách Benedikt Ried do pražského stavitelství renesanční tvary v oknech a portálech Vladislavského sálu Pražského hradu. Ukázal tak cestu budoucímu uměleckému vývoji v českých zemích. V díle jeho huti a o tři desetiletí na to odtud obecný renesanční portál proniká i do průčelí dalších staveb jako samozřejmý slohový útvar“*

E. Poche, Pražské portály, s.10-11: *V 90. letech 15. století, o půl století dříve než se u nás renesance stala obecným slohovým výrazem, uvádí vedoucí architekt pozdní gotiky v Čechách Benedikt Ried do pražského stavitelství renesanční tvary v oknech a vnitřních portálech Vladislavského sálu Pražského hradu. Ukázal tak cestu budoucímu uměleckému vývoji v českých zemích. V díle jeho huti a o tři desetiletí na to odtud obecný renesanční portál proniká i do průčelí dalších staveb jako samozřejmý slohový útvar“*

(zde bylo vypuštěno jen jediné slovo, jinak je odstavec zcela shodný. Text práce je opatřen poznámkou, avšak není vymezen uvozovkami, které by naznačovaly citaci. To, že autorka s uvozovkami pracovat uměla, dokládá jiný odstavec na téže stránce, který je opět kompletním citátem – avšak tentokrát přiznaným. Převzetí kompletního Pocheho textu je v tomto druhém citovaném případě dokonce do značné míry zavádějící, neboť v předchozím souvisejícím odstavci se autorka vůči jeho stanovisku vymezuje a text tak vypadá jako plynulé rozvedení jejích názorů)

Jako doslovné citáty vět či jejich úseků je pojata i řada popisů v této části práce, která tak do značné míry postrádá autorský anebo alespoň kritický podíl autorky. V práci s literaturou a poznámkami bychom našli i další problematické momenty, jako je nesprávná stránka (u odkazů na práci Petra Kratochvíla je všude mylně uvedena s.231) či částečný posun v interpretaci citovaného textu – viz pozn. 197 na str. 34 (Kalina) nebo zejména pozn. 204 na s. 36 (Poche).

Pokud bychom hledali silné stránky předloženého textu, našli bychom je v popisech jednotlivých zkoumaných portálů. Na rozdíl od úvodních pasáží je zde zřejmé, že autorka dokáže analyzovat architektonickou strukturu a rozumně zasadit dílo do jeho historických souvislostí. O to větší škoda je, že práce neobsahuje žádný závěr, ve kterém by své postřehy zhodnotila. Ve výčtu hradních staveb rovněž citelně schází portály z Vladislavského sálu a z Ludvíkova křídla, které představují jeden z vrcholů Riedovy tvorby a hlavně nezbytný základ pro zkoumání prací jeho následovníků.

Musím přiznat, že jako oponent práce jsem na rozpacích. Je zřejmé, že autorka pracuje s literaturou a dokáže analyzovat architektonické tvarosloví, které balancuje na hraně gotiky a renesance. Téma ji evidentně zaujalo a snažila se je postihnout v co nejširším záběru. Mnohé postřehy lze označit za velmi inspirativní a rozhodně by stálo za to je dále rozpracovat. Práci však trochu chybí vlastní autorčin názor – a tedy

i nějaký závěr celé práce. Vzhledem k bakalářskému stupni by však takto předvedené schopnosti k obhájení práce mohly stačit.

Vedle těchto problematických momentů je zde však ještě problém mnohem závažnější, kterým je přejímání celých odstavců do textu práce. Jedním z hlavních cílů bakalářské práce je prokázat schopnost kritické práce s literaturou, která rozhodně nespočívá v přejímání celých – byť opoznámkovaných – pasáží. Práce musí být NAPSÁNA studentem, nikoli sestávat z útržků myšlenek jiných. Vždy je možno citovat sousloví či pasáže; pokud jsou však tyto plynule zavázány do autorského textu, jedná se o závažný badatelský prohřešek. Z tohoto důvodu práci bohužel nemohu doporučit k obhajobě.

V Praze, dne 9.9.2011

PhDr. Richard Biegel, Ph.D.